

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: V štiriinštirideseto leto! — Trpečemu slovenskemu učiteljstvu! — Protestni shod kranjskega učiteljstva. — Izjave. — Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic — je li potrebna ali ne? — Boj proti zahtevam pristojbino-odmernega urada v Ljubljani. — Društvi vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica upravnštva. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserat.

Upravni odbor naše „Zaveze“ je sklenil, da bo letošnja glavna skupščina o Blnkoštih v Postojni.

V štiriinštirideseto leto!

Leto težkega in hudega boja je za nami. Navdaja nas zavest, da smo v preteklem letu zvesto izvrševali nalogo, ki jo ima naš list. Neustrašeno smo se bojevali za ugled in pravice učiteljskega stanu in v tem boju se nismo ozirali na nobeno stran, zakaj pred oči nam je bila zgolj blaginja našega učiteljstva.

Vsi nam sovražni elementi so se tesno združili, da ogrene učiteljstvu življenje in mu otežkočijo delovanje. Vse napade na naše šolstvo in učiteljstvo smo neustrašeno in pogumno odbijali. Pri tem ostanemo tudi v letošnjem letu. Ni moči in ni čene, ki bi nas mogla odvrniti od tega zagotovila!

Živimo v dobi bojov! Neomajna načela in globoko prepričanje se bojujejo s slepim fanatizmom in umetno ucepljenim in vzgojenim sovraštvom do svobode in napredka! Vse svoje najboljše moči moramo posvetiti temu boju, da izvojujemo zmago pravici in poraz tiranstvu. Za ugled svojega stanu in šolstva, ki je bil baš v preteklem letu premnogokrat tako krvavo žaljen in teptan, moramo brez bojazni sukati orožje. Brez prestanka se moramo tudi nadalje bojevati, da priborimo našemu učiteljstvu tisto materialno stališče, ki mu sodi po zakonitih določilih in katerega so mu voljni priznati tudi učiteljstvu prijazno naklonjeni in odločujoči faktorji.

Čuvali bomo čast šolstva in pazili, da ga ne bo nihče in nikoli izkoriščal v svoje sebične namene.

S svojega šolsko-politiškega stališča bomo presojali vse važnejše dogodke doma in drugod, o tem obveščali svoje naročnike, ter to, kar se nam bo zdelo dobro in koristno, obračali v prid domačemu šolstvu.

Svoj list smo dvignili do ugleda in veljave, saj nas danes upoštevajo (vse naše političke stranke. Ker nismo samo žurnalisti, nego ker imamo tudi drugih opravkov dovolj, zato ne moremo sami zadostiti vsem zahtevam. Svoje somišljenike prosimo krepke in vztrajne podpore, točnih in jasnih poročil in informacij, zakaj samo s skupnim delom pridemo do velikih smotrov, ki smo si jih stavili.

Svoje somišljenike in somišljenice prosimo, da skrb za razširjenje našega lista, da se tako naše zahteve popularizujejo in da zbudimo simpatije do šolstva in učiteljstva v najširših slojih. Storili smo že toliko, da je danes učiteljstvo faktor, ki je treba z njim računati. Po tem poti moramo hoditi, da pridemo do končne zmagel

Trpečemu slovenskemu učiteljstvu!

Na delfijskem templju se je blestel zlati napis: »Spoznavaj samega sebel«

Ravnaje se po tem geslu, smo mnogo razmišljali o svojih razmerah, razpravljali in posvetovali smo se o njih. Mnogokje smo jih našli bolne. Često se nismo mogli načuditi, kako da jih nismo tekom dolgih let bolj spoznali, kako da ni slovensko učiteljstvo našlo niti volje niti moči jih ozdraviti! Strinjamo se v prepričanju, da so pač posamezniki spoznali gnilobo, sebi so sicer pomagali, a slabejše so pustili na cedilu, češ, ne hodimo po kostanj v žerjavico za — druge! Prazen strah in deloma krivi nazori so jih držali uklenjene domal! Strinjamo se tudi v prepričanju, da sta bili pomanjkljiva naša stanovska organizacija ter neprimerno tolmačenje šolskih zakonov krivi, da je bilo tako. Saj so celo mnogi funkcionarji šolskih oblastnij, ki so se s temi zadevami vendar pečali, često zaradi preplitvega in površnega tolmačenja zagazili s pota v krivične obsodbe. Naše šolske oblasti so žalibog prepogosto delale krivico učitelju ter ga storile pravim trpinom v poklicu!

»Pomoč po krivici preganjanim in zatiranim!« je naše novoletno geslo.

Pridite vsi, ki ste obteženi in trpite silo, ki vas preganjajo in zatirajo! Pridite k nam, trpeče sestre in bratje, mi čutimo v sebi voljo, pogum in moč, da vam pomagamo ter vam podamo pravna sredstva kot uspešno orožje v roke zoper krivice in birokratsko nasilstvo!

Za vas otvarjamo v »Učiteljskem Tovarišu« »Pisarno za občno zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer«, v kateri vam bomo zapisovali recepte po že naznanjenem načinu.

Plačujočim naročnikom »Uč. Tov.« bomo te recepte zapisovali brezplačno, če priložijo vsakemu vprašanju dve poštni znamki po 10 v., za dopisovanje med uredništvom in nami.

Vprašalci nenaročniki, oziroma neplačujoči naročniki (to so vsi, ki so si list naročili, a še ne plačali, oziroma ki ga dobivajo kot nagrado za sodelovanje) morajo nakazati hkrati uredništvu v Idriji (ne upravnistvu v Ljubljani) za sleherno vprašanje po eno krono, kateri znesek se po odbitku poštne za omenjeno dopisovanje izroči »Zavezini« blagajnici v nadaljno upravo.

Na vprašanja, ki ne bodo ustrezala temu pogoju, se ne moremo ozirati.

Plameneča baklja tovariške zavednosti in prosvete naj razsvetli našo, v krivice zagrnjeno noč. V sveti jezi hočemo ob njenem svitu trebiti z železno rovnico in pometati z brezovo metlo bodeče trnje z vašega težavnega pota! Z nežno roko hočemo brisati z njega Vaše krvave kaplje mučeništva. Pot vaša bodi gladka! Če še ne more biti posuta s cvetjem, trnja ne sme biti na nji! Z ljubeznijo vam hočemo polagati blagodejni lek na vaše skeleče rane ter se z vami po bratski veseliti sladke tolažbe v novem letu!

Morebiti spoznajo po tem delu naše šolske oblasti v učiteljstvu vzvišeno alegorijo, držečo v desni plamenečo bakljo prosvete, a v levi zeleno oljkovo mladiko miru, človekoljubja in pravice, morebiti spoznajo v novem letu, da so nam često oteževali težavno pot našega poklica, troseč nam nanj mesto zelenja in cvetja bodečega trnja!

Trpeče sestre, tužni bratje!

Tudi mi smo trpeli in še trpimo težo krivic. To trpljenje in bogate, zmagepolne izkušnje nas delajo duševno močne v toliki meri, da bomo premagali vse ovire, ter še vas podprli v vašem boju trpljenja! Vaša bol, naša bol! Vaš križ, naš križ! Vaša solza, naš vzdih! Zatorej pridite k nam, ki smo vaši s srcem in dušo!

Naj ne bo ne učiteljice ne učitelja, ki bi ne čital »Učiteljskega Tovariša«. Pod njegovim praporom se zmobilizujmo v močne čete, v pravo mogočno stanovsko vojsko za svoje pravice! Po njem vam bodo naša usta z visokim glasom propovedovala pravni evangelij ter povzdigala svarilni glas proti nekaterim krivičnim funkcionarjem naših šolskih oblasti, brez ozira na kronovine, koder deluje slovensko učiteljstvo.

Spoznavajmo samega sebe po »Učiteljskem Tovarišu«. To spoznavanje nas pomakne pred kristalnočisto ogledalo, da zazremo v njem trpečo, a vztrajajočo alegorijo svojega stanu v pravi luči.

S pridobitvami in zmagami v srečno novo leto 1904!

Dohtar Jona, dohtar Rovan, dohtar Ribež, dohtar Tepka.

Protestni shod kranjskega učiteljstva.

V nobeni drugi pokrajini na Avstrijskem ni učiteljstvo, ta za kulturni in narodni napredek najvažnejši faktor, tako potiskano ob steno, nikjer se mu ne godi tako slabo kakor na Kranjskem. Gmotno stanje kranjskega učiteljstva je naravnost obupno. Zato je njega boj za izboljšanje materialnega položaja ne le razumljiv, ampak tudi popolnoma upravičen, in vsak pošten in dostojen človek mora spremljati ta stremljenje z iskrenimi simpatijami, to tembolj, ako se vpošteva, da se more učitelj posvetiti svojemu poklicu z veseljem, požrtvovalnostjo in vnemo le takrat, ako je gmotno dobro situiran. Klerikalci pa niso dostopni takšnemu naziranju. Njim je dobra šola deveta briga in zahtevajo samo, da se jim učiteljstvo hlapčevsko ukloni in opravlja kakor nekda

cerkovniška opravila. Ker pa učiteljstvo neče po pasje ležati v prahu pred Šusteršičevo gardo, so mu odrekli vse pravice, in klerikalci so jeli ščuvati po svojih shodih nerazsodno ljudstvo naravnost na poboj učiteljev in na vojsko proti šoli. Med učiteljstvom je nastal zaradi tega vihar ogorčenja, in glasen izraz tega ogorčenja je bil protestni shod v »Mestnem domu« dne 27. pr. mes., ki ga je sklicalo »Deželno slov. učiteljsko društvo«.

Udeležba je bila naravnost ogromna; navzočih je bilo okoli 500 učiteljev, učiteljic in prijateljev šolstva, da je bila prostorna dvorana »Mestnega doma« natlačeno polna.

Otvoritev shoda.

Shodu je načeloval predsednik »Dež. slov. učiteljskega društva« g. Juraj Režek, ki je nagovoril zborovalce tako-le:

Slavni zbor!

Minilo je komaj dobrega pol leta, kar se je bilo v teh-le prostorih zbralo domalega vse kranjsko učiteljstvo. Prihiti smo bili takrat semkaj, da še enkrat — in to zadnjikrat! — javno in skupno povzdignemo svoj glas, ki naj ga vendar že enkrat čujejo oni faktorji, ki nam režejo borni naš kruh in ki imajo s tem usodo našo v svojih rokah.

Veselilo nas je takrat, ko smo videli v svoji sredi poleg zastopnikov visokega c. kr. deželnega šolskega sveta tudi mnogo zastopnikov vseh treh deželnozborskih strank. In naše veselje je bilo čedalje večje, ko smo čuli, v kako laskavih besedah ti ljudski zastopniki pripoznavajo odvažno naše delo in veliki naš trud, pripoznavajo, da smo za to svoje delo preslabo plačani, in obljubljali so nam, čimprej ugoditi opravičenim zahtevam kranjskega učiteljstva.

Po vsi pravici smo se torej nadejali, da se nam že ob prvem zasedanju visokega deželnega zbora pravično uredi naše plače. Toda kaj smo doživeli na svojo žalost? Videli smo, da so zastopniki ene deželnozborske stranke zastavljeno nam moško besedo svojo umaknili, na njeno mesto pa postavili nesrečno in za vso deželo pogubonosno obstrukcijo. (Sramotno!) In ni jim bilo še dovolj, da so nam izpred ust odgrizli košček kruha, ne, ampak šli so po deželi med preprosto ljudstvo, žalili in poniževali nas tam ter to dobro naše ljudstvo naravnost na poboj hujskali proti nam in naši šoli. (Ogorčenje.)

Ob takem postopanju mora zavreti kri vsakemu še tako mirnemu učitelju in učiteljici. Mi pa si svojega težko priborjenega ugleda, časti in poštenja svojega ne damo blatiti od nikogar, pa prav od nikogar, in naj se že piše za Petra ali Pavla, pa naj še tako oblastno pokoncunosi ošabno svojo glavo. (Hrupno pritrdjevanje.)

Zaraditega se je zdelo odboru »Deželnega slovenskega učiteljskega društva« umestno in potrebno, sklicati današnji shod, da tukaj skupno in javno damo duška opravičenemu svojemu ogorčenju ter da protestujemo na ves glas proti tolikim žalitvam in takemu hujskanju proti nam in naši šoli. (Odobranje.)

Res, da je zaradi skrajšanih božičnih počitnic in zaradi slabega zimskega vremena sedaj skrajno neugoden čas za tak shod, ali vse to vas ni pridržalo doma, ampak odzvali ste se našemu pozivu v prav častnem in mnogobrojnem številu, kar kaže, da v nas še živo budi naša stanovska zavest.

Zato pa vas, cenjene gospice tovarišice in dragi gospodje tovariši, v imenu društvenega odbora s toliko večjim veseljem in kar najiskrenejše pozdravljam ob današnjem našem shodu.

Prav srčno pozdravljam pa tudi vas, velečastita gospoda, mili nam gostje, ki ste kot naši prijatelji prihiteli na naš shod, da čujete in se prepričate, kaka krivica se dela in godi kranjskemu učiteljstvu. Posebno pa še pozdravljam deželnega poslanca in mestnega župana preblagorodnega gospoda Ivana Hribarja, (Klici: Živio Hribar! — Kje je pa Šusteršič?) ki je s svojo udeležbo zopet pokazal, kako toplo srce ima do nas in naših teženj. Vaša udeležba, velečastita gospoda, nam je porok o velikih simpatijah vaših do nas in kaže, da kranjsko učiteljstvo še ni osamljeno v tem težkem boju za svoje pravice in za svoj obstanek. Zato vam kličem vsem skupaj svoj presrčni »Dobro došli v naši sredi!« S tem otvarjam današnje naše zborovanje.

Besedo ima gospod Engelbert Gangl.

Ganglov govor.

G. Engelberta Gangla je zbrano učiteljstvo demonstrativno pozdravilo z viharnim ploskanjem in mu s tem izrazilo svoje simpatije radi »Slovenčevih« napadov na njegovo osebo.

Slavni zbor!

Uvažujoč razmere, ki so v poslednjem času zavladale v deželi kranjski in ki so tudi v živo zadele kranjsko učiteljstvo, je sklenil odbor »Deželnega slovenskega učiteljskega društva«, da skliče svoje člane k današnjemu shodu. Odbor imenovanega društva je naprosil mene, naj govorim v imenu kranjskega učiteljstva, ki bridko in po nedolžnem čuti posledice kvarne obstrukcije naših klerikalnih poslancev v zadnjem zasedanju kranjskega deželnega zbora. Odzval sem se temu povabilu, to pa že zaradi tega, ker sem mnenja, da je treba tudi z glasno besedo povedati, kolika krivica se godi kranjskemu učiteljstvu, ki ima samo ta greh, da se ne ujema z načeli naših katoliško-narodnih politikov, (Klici: Klerikalni so, narodni pa niso!) ki jim vkljub vsemu dokazovanju ni blaginja našega ljudstva pred vsem in edino pri srcu! — Kdor je proti šoli, je proti ljudstvu! (Viharno pritrdjevanje!)

Atentat na učiteljstvo.

Ker stojim še vedno z vsem prepričanjem v službi svojih tovarišev in dasi je po poročilu »Slovenčevem« ladja mojega življenja že na varnem, se usojam na tem mestu izreči brez bojazni težko resnico, da so izvršili v zadnjem zasedanju kranjskega deželnega zbora atentat na kranjsko učiteljstvo!

In to je kranjskemu učiteljstvu plačilo za dolgo in zvesto službo domovini. Odkar deluje naše učiteljstvo, deluje zgolj v prid našemu ljudstvu. Naš kmet je tisti, ki ima največ koristi od šolstva. In če bi blagodejnemu vplivu in plodonosnemu delovanju naših šol v toliko meri in s takimi sredstvi ne nasprotoval naš klerikalizem, ki deluje proti vsakemu svobodnemu razvitku in zapira pot vеди in omiki med tiste sloje, koder ni dovolj lastne razsodnosti, bi bila ta korist gotovo večja, in shodi, kakršna sta bila v Cerknici in Škofji Loki, bi bili med našim ljudstvom nemogoči. (Resnica je to! Škandal, da je kaj takšnega pri nas mogoče!)

Kar je govoril mož, o katerem lahko trdimo, da je reprezentant mišljenja in hotenja kranjskih klerikalcev, na

omenjenih dveh shodih proti šolstvu in učiteljstvu, je danes splošno znano. Tiste njegove besede so tako žaljive, da jih niti naše zanamstvo nikoli ne pozabi, da so morale dvigniti tudi nas iz potrpežljivosti pohlevnosti, da smo morali proti njegovim besedam protestovati v svojih listih, da smo se zbrali tudi danes, da v imenu obrekovanega šolstva in žaljenega učiteljstva proti njim najodločnejše in najslovesneje protestujemo. (Viharno odobravanje in pritrdjevanje.)

Ne poznam danes človeka, ki bi se držal svetopisemskih besed ter nastavljal še levo lice, ako ga kdo oplazi po desnem licu. To je stvar, ki morda imponuje otrokom. Naše učiteljstvo je sicer predolgo dobrovoljno in molče prenašalo vse udarce, prejemane od klerikalizma in njegovih glasil in glasnikov, danes ne more in ne mara tega več, ker bi bilo to slabo izpričevalo zanj, izpričevalo nezrelosti in resignacije. Zato pa neče več ponižno uklanjati hrbta, kadar padajo po njem udarci dostikrat tudi nečistih rok, (Tako je, nečiste roke imajo!) danes noče več molčati in čakati, da se brez njegovega protesta uveljavijo na poboj izzivajoče besede škofjeloškega shoda. Zob za zob, čestita gospoda! To je geslo, ki nas mora voditi v boju, da si pomagamo sami, če nam drugi nečejo pomagati! Bilo bi sramotno za nas, če bi roke položili navskriž in čakali, kako gazijo klerikalna kopita po naši časti in po naših pravicah.

Velikonočni učiteljski shod in klerikalci.

Po učiteljskem shodu z dne 8. aprila t. l., ki se je — kakor je pred kratkim trdil »Slovenec« — le po njegovi zaslugi izvršil tako sijajno, (Viharna veselost!) smo napredni učitelji namenoma zaustavili boj proti klerikalizmu. Mimogrede bodi omenjeno, da ima za oni shod »Slovenec« prav toliko zaslug, kakor jih ima, recimo, dunajski župan. Živeli smo v nadeji, da se bodo tudi katoliško-narodni poslanci takoj poprijeli regulacije učiteljskih plač. V tej nadeji nas je potrdila izjava zastopnika klerikalnih poslancev. Niso pa še popolnoma izzveneli glasovi navdušenja, se je že oglasil nekdo — prav tisti, katerega volja je alfa in omega programa klerikalne politike — in je pretil, da razbije deželni zbor, ako privoli da se uredi kranjskemu učiteljstvu plače, S to izjavo je bila takoj po našem shodu najsijajnejše dokumentovana ljubezen in dobra volja naših katoliških prijateljev. In že zaradi tega bi moralo napredno učiteljstvo posipati s pepelom temena in poromati v Kanosol! Seveda smo morali reagovati na njegove besede v svojih listih. In začela se je stara pesem: oni so zabavljali, govorili o naši hlapčevski ponižnosti in ponižnem našem hlapčevanju, obrekovali brez konca in kraja, zasajali strupene svoje zobe v čast posameznikov, kričali o nezrelosti in nerazsodnosti našega učiteljstva, prirejali shode, kjer so z brezprimerno predrznostjo ščuvali ljudstvo proti šoli in nam, našemu stanu čisto navadno in s samozavestno oholnostjo kradli dobro ime, tistemu našemu učiteljstvu, ki ima za blaginjo slovenskega ljudstva toliko zaslug, da izgine blagodejnost klerikalne organizacije v njih kot izgine kaplja v morju. (Splošno pritrdjevanje.) Sicer pa o blagodejnosti klerikalne organizacije ni niti govora. Zakaj če pozabimo vse drugo in se spomnimo samo posameznih izjav zavedenih in zaslepljenih kmetijskih ljudi, ki so nas začeli že po cerkniškem shodu obsojati v kraljestvo hudičevo, ki gledajo že nemara v vsakem zadehlem raztrganem, vlažnem in nezdravem šolskem poslopju palačo, lepšo od dragih graščin in župnišč in modernih vil — smemo

pač trditi, da je razumevati pod blagodejnostjo klerikalne organizacije tisto zlo, iz katerega izvira sovraštvo in zaničevanje do šolstva, na katerem edinem sloni normalni in zato rastoči ter k srečnejši bodočnosti vodeči razvitek duševnih sil, eneržije, samozvesti in neodvisnosti širokih mas našega naroda! (Resnica!)

Ljubezen klerikalne gospode do učiteljstva.

Ako pomislimo, da se razvija odkritosrčnost takrat po svoje, kadar so ljudje ene vrste med seboj, smemo trditi, da je ljubezen naše klerikalne gospode do našega učiteljstva sveta resnica — zakaj, kako bi pač moglo biti drugače, ako je za regulacijo učiteljskih plač izmed 16 poslancev le njih četvorica! Zato so pa vse prijazne in kot med vabljuje besede, ki jih je zadnje dni s težkim srcem napisal »Slovenčev« člankar, samo in čisto zlato. Tako so resnične, da jim živa duša ne verjame, najmanj »Slovenec« sam. (Veselost. Klici: Štefe, zapiši to!) Nekateri ljudje prihajajo kot sveti moralisti, a za hrbtom imajo skrite trdo pletene biče. In ker se ne vdamo in ker ne odnehamo od svojih zahtev, ker protestujemo proti temu, da bi vlačili regulacije učiteljskih plač na politični trg in s tem izsilili iz nas kapitulacijo pred nasilnimi nasprotniki, zato švigajo po nas s tistimi trdo pletenimi biči, da bi nam bila vsa koža že razmesarjena v jermene, če bi ne imeli trdih živcev in opoplatene kože.

Da ni bilo v klerikalcih niti trohice dobre volje, da se izboljša materialno stališče kranjskega učiteljstva, je dokaz tudi interpelacija poslanca idrijskega mesta, s katero se je zavzel za učiteljstvo c. kr. rudniške šole v Idriji, ko vendar ves svet ve, da ima deželni zbor toliko opraviti z idrijskim učiteljstvom, kakor n. pr. jaz z boštanjsko graščino, (Hrupna veselost.) nego da ima glede imenovane šole prvo in zadnjo besedo poljedelsko ministrstvo, (Čujmo!) ki se je izjavilo, da izboljša idrijskemu učiteljstvu takrat plače, kadar jih izboljša dežela svojemu učiteljstvu. Z ono interpelacijo so trčili samo čas in metali pesek v oči: zavirali so regulacijo plač kranjskega učiteljstva sploh, torej posredno tudi regulacijo plač idrijskega učiteljstva.

V odkritosrčnih trenutkih je »Slovenec« tak, da mora v poštenem učitelju zavreti kri. Ali ni pisal 16. t. m., ta pošteni (Klici: Poštenjak pa tak!) da delajo izdatki za šolstvo in učiteljstvo našemu ljudstvu škodo? To se reče ali ni ves denar zavržen, ki ga žrtvuje dežela za šolstvo in učiteljstvo? To je pisava, ki ji najbolj pristojna naziv silne zlobnosti! (Tako je!)

Učiteljstvo ne gre v Kanoso.

Vse to so dejstva, ki hrupno zahtevajo, da iznova posipljemo s pepelom temena in se odpravimo v spokornih oblačilih v Kanoso — ali da govorim jasno in neteatralično — v Ovijačevo hišo! (Veselost.)

Ponosen sem na to, da se morem v imenu tu prisotnih in tudi v imenu neprisotnih tovarišev in tovarišic slovesno izjaviti, da ne bomo igrali nikoli komedijantov in da ne bomo nikoli beračili milosti in odpuščenja, to že zategadelj ne ker ne čutimo nobene krivde in ker nam tega ne dopušča naša čast! (Viharno pritrdjevanje in odobravanje.)

Še nekaj je treba poudariti: glavar kranjskih klerikalcev gleda v našem učiteljstvu samo in golo potomstvo nek danje mežnarije. (Mežnarje bi zopet rad!) Zato goji predrzno in ošabno

misel, da moramo klečati pred njim in obćudovati njegovo šarlatanstvo!

Mož živi v bridki zmoti!

Dokler bo utripalo le eno naše srce, toliko časa se bomo z vsemi silami upirali klerikalnemu nasilstvu in metali blato s katerim obkladajo nas, nanje nazaj! (Pritrdjevanje.)

Verjemite mi, čestita gospoda, da bi ne bilo razen nas boljšega učiteljstva, pobožnejših kristjanov in poštenejših ljudi nikjer na svetu, ako bi se danes izjavili, da nam je dovolj že same gonje proti šolstvu in učiteljstvu ter da resigniramo na regulacijo plač. Vskoče med klerikalci še posebno čislajo in ščitijo. Mi seveda rajši resigniramo na taka priznanja in se ne premaknemo s svojega stališča. (Odobravanje.)

Sicer se giblje med zmernimi ljudmi v klerikalnih vrstah skrita želja, da bi poslal dobri Bog koga, ki bi bojevitim petelinom izpodnesel tla, da bi se delo poštenih ljudi moglo svobodno razvijati in napredovati v korist domači zemlji. Naša dolžnost je, da stopimo med ljudstvo, branimo svojo čast in ustvarjamo jez klerikalnemu navalu, ki preti pripraviti naše šolstvo na beraško palico!

V boj za čast in pravico.

Naše zahteve glede na preuredbo in pravično regulacijo plač kranjskega učiteljstva so znane. Precizovali smo jih na svojem velikonočnem shodu. Od teh zahtev ne odnehamo niti za las (Viharno pritrdjevanje), zato ni treba nobene besede več! Pa zato se tudi nismo zbrali danes. Sešli smo se sedaj v resnici na protestni shod, ki naj pokaže svetu, da si ne damo jemati časti, da zahtevamo svojih pravic in da se ne bojimo boja! (Tako je! Le odločno in nevstrašno naprej!)

Naša zastava je razvita. V nas je vzrasla velika odpornost moč dolgoletnega trpina in tlačana. Jasno se vije pred nami pot, po kateri stopamo s čvrstimi koraki. Bojazni ne poznamo. Naše dlani so čiste, z velikimi dejanji za seboj, z velikimi načrti pred seboj zahtevamo plačila svojemu delu in odločno obsojamo pogubno politiko kranjskega klerikalizma. Za čast svojega šolstva in svojega ugleda naprej do končne zmage!

Ko je govornik končal, je kar završelo po dvorani in ploskanja in glasnega pritrdjevanja kar ni hotelo biti konca, kar je jasen dokaz, da je g. Gangl govoril vsem iz duše in iz srca in dal duška čutilom, ki navdajajo sedaj srca vsega kranjskega učiteljstva.

Nato je prečital g. naduč. Črnagoj te-le **resolucije**:

Slovensko učiteljstvo zbrano na shodu »Deželnega slov. učiteljskega društva v Ljubljani« dne 27. decembra 1903.

a) odločno obsoja za vso deželo pogubonosno obstrukcijo v deželnem zboru kranjskem ter protestuje, da klerikalci iz političnih nagibov nasprotujejo od vseh strani pripoznanemu, nujno potrebnemu izboljšanju učiteljskih plač;

b) z vso ogorčenostjo protestuje proti nečutenim žalitvam in hujskanju dr. Šusteršiča na shodih med preprostim ljudstvom proti šoli in učiteljstvu;

c) prosi vse merodajne faktorje, da branijo šolo in učiteljstvo proti takemu obrekljivemu in na pobjo izzivajočemu hujskanju;

d) izreka uredniku »Učit. Tovariša« iskreno zahvalo za možato obrambo našega ugleda in naših pravic ter izjavlja, da se popolnoma strinja s pisavo svojega glasila.

Preden se je glasovalo o resolucijah, je vstal gospod župan in deželni poslanec

Ivan Hribar,

viharno pozdravljen, in govoril prilično tako-le:

Kot iskren prijatelj učiteljstva si dovoljujem, predno se bo glasovalo o predloženih resolucijah, nekoliko stvarnih opazk.

Učiteljske plače in stranke.

Ko ste se o Veliki noči zbrali na tem mestu k velikemu shodu, da odločno in glasno povzdignete svoj glas, da se vam izboljša vaše naravnost obupno bedno stanje in se uredi vaše plače, so se vse tri kranjske politične stranke udeležile po svojih zastopnikih tega shoda in učiteljstvu slovesno obljubile, da bodo z vsemi močmi podpirale te upravičene učiteljske težnje.

Toda katoliško-narodna stranka je, prelomivši svojo dano besedo, pozabila ne le na svojo obljubo, da bo podpirala učiteljska stremjenja po izboljšanju plač, marveč se sedaj celo trudi na vse načine, da bi za vselej onemogočila te skromne učiteljske zahteve. Temu je treba pripomniti, da je klerikalna stranka morala storiti tako, ako je hotela ostati verna svojim načelom, zaradi svoje organizacije je morala nastopiti proti učiteljstvu, ker je njegova načelna nasprotnica. Narodno-napredna stranka pa ima gorko srce za učiteljstvo in ni in tudi ne bo nikdar pozabila svojih danih obljub in napela vse svoje sile, da učiteljstvo končno prispe do svojega zaželenega cilja in izvojuje zmago svojim upravičenim zahtevam.

Hribarjev načrt o ureditvi učiteljskih plač.

Spominjajoč se zagotovila, ki ga je dala o Veliki noči naša stranka učiteljstvu, sem začel sestavljati v dogovoru in v sporazumu z zaupniki iz učiteljskih krogov zakonski načrt, v katerem sem nasvetoval, da se naj učiteljem dajo iste plače kakor državnim uradnikom zadnjih treh činovniških razredov. Ta načrt bi dal, ko bi prišel finančni odsek in z njim vred deželni zbor do rednega delovanja, na razpolago referentu finančnega odseka.

Ta moj predlog bi se bil v zbornici gotovo sprejel in položaj našega učiteljstva bi bil osigurán, ako bi klerikalna stranka ne pričela iznova s frivolno svojo obstrukcijo.

O dogodkih v dež. zboru.

In da je katoliško-narodna stranka zakrivila, da dež. zbor ne funkcionira, je jasno kot beli dan. Navzlic temu so šli voditelji katoliško-narodne stranke med ljudstvo, dobro pojmujoč pezo svoje krivde, da bi odvalili krivdo obstrukcije od sebe in jo prevalili na rame narodno-napredne stranke, trdeč, da mi obstruiramo v odsekih in zato zaviramo redno funkcioniranje dež. zbora. Kdor tako govori, trdi vedoma neresnico! (Klici: Lažel!)

Mi smo bili voljni delovati v odsekih, toda samo pod pogojem, da se nam zajamči redno poslovanje našega deželnega parlamenta. Klerikalna stranka pa je zahtevala, da bi

naj mi v odsekih redno in marljivo delovali, v razpravo pred zbornico pa bi prišle le stvari, ki bi ugajale le klerikalcem in se njim zdele koristne. Tej klerikalni zahtevi se napredni poslanci niso mogli ukloniti, ker bi s tem postali hlapci klerikalne stranke. Narodno-napredna stranka je postavila regulacijo učiteljskih plač kot kardinalno točko v program za letošnje zasedanje deželnega zbora in ker klerikalna stranka ni hotela dovoliti, da bi se razpravljalo o ureditvi učiteljskih plač, ni bilo tudi narodno-naprednim poslancem ležeče na tem, da bi funkcionirali odseki. Pa to, da so odjedli učiteljstvu skorjico kruha, klerikalcem ni bilo dovolj, stopili so med narod, med neuko ljudstvo in ga na najnečuvnejši način ščuvali proti šoli in učiteljstvu.

Obrambno sredstvo zoper protiučiteljsko ščuvanje.

Ako je takšno podlo početje izzvalo vihar ogorčenja med učiteljstvom in mu dalo povod k glasnemu odločnemu protestu, je pač naravno. Toda s protesti se ne doseže mnogo, tu je treba krepkega, vztrajnega dela, ako se hoče izvojevati uspehov. Učiteljstvo nima na razpolago niti pekla niti nebes, pač pa ima v rokah časní blagor ljudstva.

Ljudstvo se naj intenzivno poučuje in izobrazuje, da bo samo prišlo do prepričanja, da je zanj šola največji blagor in najvažnejši faktor, in se samo priučilo spoštovati v učiteljih svoje iskrene prijatelje in velike dobrotnike, katerim se mora pošten trud in pošteno delo tudi pošteno poplačati. Narodno-napredna stranka stoji na stališču, da je pošteno delo vredno tudi poštenega plačila, zato bo tudi v bodoče zastavila vse svoje moči in sile, da se končno vendar ugodi upravičenim zahtevam kranjskega učiteljstva. (Glasno pritrdjevanje.)

Današnji shod se vrši pod božičnim drevescem, toda kranjskemu učiteljstvu ne napolnuje srca božično veselje, marveč žalost in skrb. A tudi za učiteljstvo bo napočil dan veselja, ko si izvojuje zmago. Ta zmaga pa je mogoča le v znamenju krepke organizacije.

Ko je govornik končal, so zadoneli glasni živio-klici po dvorani, in učiteljstvo je priredilo burno ovacijo gospodu županu.

Goriško učiteljstvo.

Predsednik je dal nato besedo gospodu nadučit. Križmanu z Goriškega, ki je prinesel pozdrave goriškega učiteljstva z zagotovitvijo, da spremlja goriško učiteljstvo stremjenja kranjskih tovarišev za izboljšanje gmotnega stanja z iskrenimi simpatijami in se izreka z njimi solidarne.

Glasovanje.

Predsednik g. Režek je potem dal na glasovanje gori navedene resolucije. Ko je pozval navzoče, naj dvignejo roke, ako so za predložene resolucije, se je vzdignilo kakor na povelje do petsto rok, nastal je šum in vse vprek je klicalo: »Vsi smo zanjel« In ko je predsednik pozval one, ki so proti resolucijam, naj dvignejo roke, je zavladala v dvorani grobna tišina, a vzdignila se ni niti ena roka. Resolucije so bile torej sprejete enoglasno in s hrupnim odobravanjem.

Sklep.

S tem je bil izčrpan dnevni red. Predsednik se zahvali g. poročevalcu za njegov trud in jedrnat poročilo, g. županu na prijaznem pojasnilu o današnjem položaju naših zahtev in g. tovarišu Križmanu na izrečeni solidarnosti in

iskrenih simpatijah primorskih tovarišev do nas in končno vsem zborovalcem in zborovalkam na veliki pozornosti in zanimanju, s katerim so sledili današnji razpravi. Izreka nadejo, da se morebiti vendarle omehčajo srca naših nasprotnikov ter nam v kratkem zasije solnce boljše bodočnosti. Naj pa se že zgodi tako ali drugače, obupali nad svojo bodočnostjo ne bomo nikdar, dokler nas ščiti in varuje močna roka velikega našega dobrotnika, ki je v veliki ljubezni do svojih narodov in v očetovski skrbi za njih izobrazbo in napredek podpisal in nam dal nove šolske zakone ter s tem postavil trden temelj, na katerem se danes tako lepo razvija naše ljudsko šolstvo. Kadarkoli pa se shaja slovensko učiteljstvo v svoje stanovske shode in zborovanja, vsekdar se hvaležno spominja tega svojega dobrotnika in zaščitnika; zato obrnimo v duhu tudi danes svoje oči tja pred Najvišji prestol ter zakličimo iz dna svojega hvaležnega srca: Njegovemu Veličanstvu, presvetlemu našemu cesarju Slava! Slava! Slava!

Zborovalci so navdušeno zaklicali cesarju trikratno »Slavo!«

Potem zaključil predsednik shod.

Brzjavni pozdravi.

G. učitelj Jelenc je nato prečital došle brzjavne pozdrave.

Idrija: Zadržani, kličemo z vami: V boj na divje Amonite! — Župan Lapajne, Bajželj, Novak.

Predoslje: Zadržan se osebno udeležiti velepomembnega shoda za naš stan, pozdravljam taistega najsrčneje ter se strinjam glede vseh točk z Vami. — Hinko Paternost.

Radovljica: Neljubo zadržan, a v duhu z vami! Živel Gangl — Grčar.

Selce: Z resolucijami na shodu se tudi midva strinja. Svaka sila do vremena! — Primožič, Stupica.

Selce: Nepričakovano zadržana kličemo: Naprej za našo pravico! Pogin klerikalizmu! Grmek, učitelj; Rakovec, učiteljica; Podobnik, predsednik kraj. šol. sveta.

Selce: Živeli pionirji, izobraževalci mase slovenskega naroda za pravo duševno svobodo in napredek. — Naprednjaki selške občine.

Stari trg: Zadržan shoda se udeležiti, sem duhom in srcem pri vas. Pogin sovražnikom učiteljstva in šole! — Wigele.

Tržič: Zadržan kličem: Naprej v boj za naše pravice! — Wider.

Vipava: Zatiranemu kranjskemu učiteljstvu izreka svoje simpatije — županstvo Vipava.

Vipava: Svoje zaničevanje izrekamo zatiralcem učiteljstva! — Krajni šolski svet Vipava.

Vipava: Osebno zadržani udeležiti se zborovanja se strinjamo s sklepi današnjega shoda, želeč istemu najboljših uspehov. — Punčuh, Mercina, Grum.

Izjave.

Podpisani odbor „Društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja ljubljanske okolice“ je v svoji seji dne 24. grudna 1903 soglasno sklenil, da se pridružuje resolucijam »Belokranjskega učiteljskega društva« ki jih je sprejelo na svojem zborovanju dne 10. grudna 1903.

Tudi se je odposlala enaka prošnja na veleslavni deželni odbor kranjski.

Odbor »Društva učiteljev in šolskih prijateljev ljubljanske okolice.«

Gregorin, predsednik, Fran Lavtižar tajnik, Ivan Petrič, Fran Ks. Trošt, Jerica Zemljanova, Fr. Papler, Ant. Javoršek.

* * *

Takisto soglašajo z omejenimi resolucijami »Učiteljsko društvo kočevskega okraja.«

* * *

Učiteljsko društvo za novomeški okraj je zborovalo dne 17. decembra 1903 v Novem mestu ter sprejelo soglasno te-le resolucije:

I.

Podpisano učiteljsko društvo protestuje proti postopanju nasprotne nam stranke v deželnem zboru kranjskem, ki je naperjeno proti izboljšanju učiteljskih plač. Protestuje tudi, da se izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva zlorablja v svrhu izvršitve splošne, občne volilne pravice.

II.

Podpisano učiteljsko društvo protestuje kar najodločneje proti učiteljstvu skrajno žaljivemu, njega ugled in veljavo kratkemu javnemu nastopanju dr. Šusteršiča.

III.

Podpisano učiteljsko društvo apeluje na vse merodajne činitelje in korporacije, da si v blaginjo šolstva in učiteljstva ter s tem tudi v interesu blaginje dežele kranjske z vsemi silami prizadevajo, da se nemudoma uredijo plače učiteljstva kranjskega v smislu resolucije B velikonočnega učiteljskega shoda v Ljubljani.

A. Arselin, Iv. Kutnar, Maks Šribar, G. Spetzler, Kar. Klemenčič, Jadviga Schott, Mar. Clarici, M. Aschman, Ant. Požar, predsednik, Marija Arhova, Josip Franke, Tone Vidmar, Fr. Potokar, Miros. Pehani, Lori Dev, M. Fajdiga, Vil. Gebauer, Josip Zajec, Ant. Cirman, Mar. Kastelic, Fran Kalan, Dav. Matko, Gizela Ekel, D. Dolžan, Fr. Dular.

Zveza slov. štaj. učiteljev in učiteljic — je li potrebna ali ne?

V zadnji št. »Učit. Tov.« se sklicuje k svoji prvi seji upravni odbor tega društva, ki smo si ga ustanovili skoraj pred letom dni po dolgotrajnih pripravah. Z zadovoljstvom in veseljem je marsikdo pozdravil to vabilo, a veselje ga je gotovo hitro minilo, če je bral poročilo o zborovanju »Celjskega učit. društva«, kjer je društveni predsednik omenil da se zdi večini naših društev »Zveza« nepotrebna.

Taka izjava sedaj, ko so že skoraj vsa naša društva pristopila »Zvezi«?! Ni li to čudno? A kaj je pri nas nemogočega?

Vprašati se pa vendar moramo: ali so storila društva svoje sklepe povsem nepremišljeno ali se jim je zamerila »Zveza« s svojim delovanjem?

Prvi slučaj bi ne bil za nas nikakor časten, a vendar je boljša počasna pamet kakor nobena. Vsekakor pa je naša dolžnost, da preprečimo za bodočnost take hibe. Pretresujmo torej vsaj sedaj v očigled prvi seji upravnega odbora vprašanje: Je li »Zveza« potrebna ali ne?

Odgovor bo sigurno različen, kakor je različno naše čuvstvovanje. — Kdor je učitelj samo za šolsko sobo in za davkarijo, ta gotovo ne potrebuje »Zveze«, kakor sploh nobenega stanovskega društva, ki se ne poteza izključno le za zvišanje naših plač.

Kdor pa hoče biti učitelj tudi izven šolske sobe, kdor hoče biti narodni učitelj, kdor hoče za narod delovati, kdor hoče povzdigniti ugled in veljavo učiteljstva sploh, posebno pa še slovenskega tako med narodom kakor med stanovskimi tovariši, kdor želi, da bi vsak slovenski učitelj bil navdušen bojevnik za omiko in napredek, kratko, kdor še ni izgubil vsega idealizma za svoj vzvišeni poklic, bo pa sodil menda drugače.

Vzel bo morebiti v roke »Pravila« in pomudil se bo pri točki: 2. Namen.

Namen te »Zveze« je:

- a) združitev vseh slovenskih štajerskih učiteljev (učiteljic) in šolskih prijateljev;
- b) pospeševanje društvenih in materialnih interesov učiteljstva;
- c) gojitev splošne, posebno pa pedagoško-didaktične naobrazbe svojih članov.

3. Sredstva.

Društvo doseže svoj namen, da:

- a) sklicuje po raznih krajih na Štajerskem zborovanja, pri katerih razpravlja in sklepa o dolžnostih in pravicah učiteljstva ter o vzgoji in pouku mladine in prireja javna, splošna poučna podavanja in koncerte;
- b) pošilja v posameznih slučajih posebne govornike, k zborom domačih učiteljskih društev;
- c) pošilja peticije in resolucije višjim oblastvom;
- d) povzroča in podpira izdajo šolskih listov, mladinskih in sploh poučnih spisov ter ima lahko svojo knjižnico;
- e) podpira ustanovo šolskih in ljudskih knjižnic ter bralnih društev;
- f) stopa v zvezo z drugimi avstrijskimi učiteljskimi društvi;
- g) pobira za svoje stroške pri svojih društvenikih letne doneske.

Ali ni to krasen namen? Ne obeta li društvo nam, osobito pa narodu našemu lepih koristi?

A ne varajmo se! Društvo zahteva od nas tudi idealne požrtvovalnosti, in sicer ne malo.

Je-li v nas še toliko idealov, smo li toliko stanovsko zavedni učitelji in toliko narodnjaki, da bomo izvršili stavljeno si nalogo?

To vprašanje bi bili morali rešiti sicer že pred ustanovitvijo društva, oziroma preden smo mu pristopili, a rešimo ga vsaj sedaj pri prvi seji upravnega odbora.

Brez idealizma naši »Zvezi« res ni obstoja, a brez idealizma tudi ni pravega narodnega učitelja.

Premislimo torej dobro, kaj storimo, govorimo jasno: da ali ne, da vemo sami, pri čem smo in da vedo tudi drugi, kaj jim je od nas pričakovati.

Vsekakor se pa naj udeleži seje vsako društvo, zakaj ta seja utegne postati zgodovinskega pomena za nas, da, morebiti za ves Slovenski Štajer.

Pomnimo: Za Koroškim pride Slovenski Štajer! In naši zanamci nas bodo po tem ukrepu sodili; glejmo, da ne bodo imeli vzroka, da bi nas obsodili.

— m —

Boj proti zahtevam pristojbino-odmernega urada v Ljubljani.

Svoj čas smo v »Učit. Tovarišu« pojasnili, kake zahteve je gori omenjeni urad stavil poleg drugih krajnih šolskih svetov tudi na krajni šolski svet na Trebelnem. Krajni šolski svet na Trebelnem je, kakor znano, rekuriral, a brez uspeha; odgovor c. kr. pristojbino-odmernega urada v Ljubljani se glasi:

C. kr. urad za odmero pristobin v Ljubljani.

Št. 1212 ex 1903.

Ljubljana, dne 17. oktobra 1903.

Krajnemu šolskemu svetu
na Trebelnem
okraj: Mokronog.

C. kr. finančno ravnateljstvo v Ljubljani je z razpisom z dne 23. septembra 1903, števil. 16.897 Vašo pritožbo proti pristojbinskemu namestku, koji je bil pod prigl. števil. 92 ex 1902 za VI. desetletje v povišanem znesku 285 K 50 h predpisan, temeljem v izpodbijanem plačilnem nalogu navedenih postavnih določb odbilo, ker je šolsko poslopje resnično hišno-razrednemu davku podvrženo in vsled tega pristojbinskega namestka ni oproščeno, in ker se je namestek odmeril od vrednosti, koja je bila v prizivnici napovedana, Metelkova ustanova se ne more oprostiti, ker ni v prave šolske svrhe odmenjena, temuč za poboljšek plače učiteljstva.

Povišek 20 K se milostnim potom spregleda.

Kak ugovor proti tej odločbi lahko vložite pri c. kr. fin. ravnateljstvu v Ljubljani tekom 30 dnij, začevši od dneva vročitve tega obvestila.

Priloge pritožbe se vračajo.

Nickerl.

Proti temu je kr. šol. svet na Trebelnem vložil na visoko c. kr. finančno ravnateljstvo rekurz.*)

C. kr. davčni urad v Mokronogu pa menda ni hotel počakati rešila, nego je krajnemu šolskemu svetu na Trebelnem takoj poslal »Opomin«, naj plača K 79'65 »na pristojbinskem namestku«.

Gosp. predsednik kr. šol. sveta na Trebelnem je prosil g. c. kr. davkarja Kneza, naj potrpi, nakar je dobil sledečo, javno tirjajočo dopisnico, ki jo priobčujemo doslovno, Glasi se:

Poroča se radi dolžnega zneska po 79 K 65 h na pristojbinskem namestku, da ga imate vplačati vsaj do 30. grudnia t. l., ker bise vršila sicer naslednjega dne rubežen.

C. kr. davčni urad

Mokronog, dne 10. decembra 1903.

Strmole.

Vencajs.

*) Ta rekurz priobčimo zaradi pomanjkanja prostora drugokrat.
Uredn.

Predsednik kr. šol. sveta je poslal to javno tirjajočo dopisnico zahtevajoč zadoščenja na pristojno mesto, a svoje-dobno vam poročam o uspehu zažugane rubežni!

Ali niso te šolske razmere na Kranjskem, da se Bogu smili? Kam plovemo?

Društveni vestnik.

Kranjsko.

»Jubilejska samopomoč.« Čestite člane opozarjamo, da je treba vposlati članarino. Nekateri tudi še niso doposlali prispevkov za zadnji slučaj smrti. Prosim, da to čim prej store.

Fr. Ks. Trošt, predsednik.

»Slovenska Šolska Matica« je imela svoje občno zborovanje dne 27. pret. mes. Zaradi tesnega prostora pri-občimo poročilo prihodnjic.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bo imelo svoje glavno zborovanje dne 7. prosinca ob 10. uri predpoldan v šoli Leitersberg-Krčevina. Dnevni red: 1. Zapisnik, 2. dopisi, 3. poročilo načelnika o društvenem delovanju v pretečenem upravnem letu, 4. poročilo blagajnika, 5. poročilo učiteljskega zastopnika v okrajnem šolskem svetu, 6. volitve, 7. predlogi in nasveti. Cenjeni g. tovariši in gđc. tovarišice se opozarjajo, da se bo pri tem zborovanju v smislu sklepa zadnjega zborovanja pobirala naročnina za »Steir. Schul- u. Lehrer-Zeitung« v znesku 3 K 60 v. in udnina za »Lehrerbund« v znesku 40 v, skupaj torej 4 K.

K prav obilni udeležbi vabi najvljudnejše odbor.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek t. j. 7. dne meseca prosinca 1904 ob 10. uri predpoldan v Slov. Bistrici ob nastopnem vzporodu: 1. Zapisnik o zadnjem zborovanju. 2. Dopisi. 3. Predavanje. 4. Poročilo predsednika o delovanju društva v minolelem društvenem letu, potem blagajnika o imetju društva. 5. Volitev novega odbora. 6. Slučajnosti. K prav obilni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj ima svoj glavni zbor dne 6. januarja 1904 ob 10. uri dopoldne v novi šoli na Vidmu. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Poročilo o društvenem delovanju l. 1903. 4. Poročilo blagajnika in pregled računa za l. 1903. 5. »Dajte nam realnih knjig« (poročila g. Jamšek). 6. Nasveti. Tovariši in tovarišice! Udeležite se zborovanja polno-številno!

Odbor.

Vabilo k glavnemu zborovanju »Učit. društva za celjski in laški okraj« dne 6. jan. 1904 ob 11. uri dopoldne v deški okoliški šoli v Celju po nastopnem vzporodu: 1.) Zapisnik. 2.) Petje. 3.) »Kaj in kako naj se poučuje v risanju v lj. šoli?« poročila g. Smorancer 4.) Društvene zadeve in nasveti. 5.) Poročila a) tajnika b) blagajnika. 6.) Volitev odbora za 1904. 7.) Določitev časnikov in knjig za l. 1904. 8.) Iz šolske prakse.

K številni udeležbi vabi vljudno v imenu odbora:

Armin Gradišnik,
tč. predsednik.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj ima svoje letno glavno zborovanje v četrtek dne 7. prosinca 1904 dopoldne ob pol 11. uri v okoliški šoli po sledečem vzporodu: 1.) Zapisnik. 2.) Dopisi. 3.) Poročilo zastopnika učiteljstva v okrajnem šolskem svetu o svojem delovanju. 4.) Predlogi glede naročitve časopisov in knjig za l. 1904. 5.) Letno poročilo a) tajnikovo in b) blagajnikovo. 6.) Volitev novega odbora. 7.) Slučajnosti.

Isto dopoldne ob pol 10. uri zboruje ravno tam čebelarstvo društvo za ptujski okraj in bo med drugim g. predsednik Jos. Wesiak predaval, kaj je treba znati vsakemu čebelarju-začetniku. Na polnoštevilno udeležbo vljudno vabi

Fr. Sorn, t. č. predsednik.

Od Sv. Lenarta v Slovenskih goricah nam pišejo: Na tukajšnji ljudski šoli se je vršila 23. t. m. redka svečanost — po naši vednosti prvokrat — otroci so se zbrali popoldne v telovadnici okolo božičnega drevesa. — Rajni gospod Magdič, blagosrčni mož, je zapustil ustanovo v namene, da se naj ubogi otroci vsako leto obdarijo pred Božičem z obleko. Da bi pa tudi drugi otroci imeli svoje veselje, se je odločilo učiteljstvo, nabirati pri tržanih darove. In res, darežljivost tržanov je presegla naše najboljše nade. Nabralo se je nad 150 K. Razen tega so darovale gospe različne pekarije in slašiče.

K svečanosti so prišli gostje iz trga, pa tudi iz sosednih občin so prišli starši gledat in se veselit z otroki. Stojec pri bogato okrašenem božičnem drevesu, prične g. nadučitelj svečanost z lepim pozdravom na zbrane goste in se zahvali v imenu učencev vsem prijateljem mladine za njih darežljivost in blagosrčnost. Po petju in deklamovanju šolske mladine so bili otroci bogato obdarovani.

Iz Ljutomera nam pišejo: V četrtek, dne 3. grudna, se je vršil občni zbor našega društva. Po dolgem čakanju se nas je sešlo komaj toliko, da je bil zbor sklepčen. Tako slabemu obisku je bila največ kriva slaba pot.

Po otvoritvi zborovanja se vzame na znanje tajnikovo in blagajnikovo poročilo. Zadnji omeni, da se blagajnični nedostatek lahko poravnava, ako store vsi člani svojo dolžnost.

Ker dosedanji predsednik g. Robič izjavi, da ne more na noben način sprejeti zopetne izvolitve, se izvoli predsednikom g. Janko Karba. Namestnikom je bil izvoljen g. J. Robič, blagajničarka gospa Ivančič in tajnikom gospod Fr. Čeh.

Gosp. Schneider predlaga, da se naj pri prihodnjem zborovanju poroča o mladinskih spisih, ki so najbolj priporočljivi v nabavo za šolarske knjižnice.

Društvo sklene, da se obrne do odbora »Slov. Matic«, naj ista preskrbi izdajo zemljevida slovenskih pokrajin. G. Schneider predlaga, naj se dela na to, da bomo imeli učitelji slovenskih šol popolnoma zase uradne konferencije, ne pa več skupno z učitelji nemških šol, da tako ne bo treba več zaradi enega ali dveh nemških učiteljev pri konferenciji nemškutariti.

G. Tomažič vpraša, kdaj se namerava razpravljati o vprašanju iz vprašalne skrinjice zadnjega zborovanja. (Kaj naj storimo napram dejstvu, da se vse delovanje in ves trud učiteljstva plačuje s preziranjem in zaničevanjem?) Sklene se, o tem razgovarjati se pri prihodnjem zborovanju meseca prosinca. Zdaj pa še nekoliko o naših ponesrečenih novembarskih zborovanjih!

Pri nekem naših zborovanj se je sklenilo zborovati vsak mesec prvi četrtek brez vsakega nadaljnjega pismenega povabila. Pričakovati je bilo torej meseca novembra prav dobro obiskanega zborovanja, posebno pa še z ozirom na prav prijetno vreme ter na to, da se je imelo razpravljati o tako perečem, času primernem vprašanju iz vprašalne skrinjice. Gotovo času primerno je bilo ravno v novembru to vprašanje, ker se vkljub temu, da je učiteljstvo izrazilo ponižno željo, naj se pri volitvah v okrajni zastop, ki so se vršile v oktobru, ozira tudi na naš stan, ni postavil niti kandidatom kak učitelj, čeravno so se izbirali ti iz drugih stanov. Vsak drugi stan ima sedaj svoje zastopnike v okrajnem zastopu. le naš stan so vedoma in nalašč prezirali. Še več — neki tovariš se je drznil sam postaviti se kandidatom v svoji občini, a narodni veljaki so mu dali koj čutiti, da brez njih volje to ne gre kar tako. Nemci svoje učitelje čisto drugače spoštujejo; v manjšini so, a med zastopniki imajo tudi učitelja. Koliko laže bi bilo spraviti Slovencem učitelja v zastop. Ravno novembra je imelo politično društvo (v tega se baje naši prijatelji ne upajo sprejeti kakega učitelja, ker se boje za njega kožo) svoj občni zbor, po tem zboru pa je bil napovedan političen shod, ki sta se ga imela udeležiti državni in deželni poslanec. Gotovo bi bilo umestno, se prej pri učit. zborovanju pogovoriti, kako nam je pri teh shodih postopati, kaj govoriti, posebno ker gre za odpravo III. plačil. razreda. Po vseh okrajih se obračajo društva do svojih poslancev, da isti pospešujejo uresničenje te ideje, a pri nas?

V četrtek 5. novembra so prišli 3 tovariši, ki so sklenili, opozoriti druge na važen trenutek ter sklicati na nedeljo zborovanje. Povsod bi bila udeležba takega zborovanja polnoštevila, a pri nas se je udeležilo zborovanja v nedeljo celih 6.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je imelo svoje mesečno zborovanje dne 10. t. m., v okoliški šoli ptujski. Udeležba je bila zaradi neugodnega vremena precej slaba; nekaj pa je temu tudi kriva mlačnost nekaterih društvenikov, ki bi menda tudi ne prišli k zborovanju, če bi se vršilo tudi na njihovi šoli. Pri tem zborovanju so društvu na novo pristopili gg. Vobič Ferdinand in Robič Ivan, oba od Sv. Marjete niže Ptuja ter gdč. Matelanc Amalija iz Sel. Dne 5. listopada pa sta pristopila gg. Fleré Franc in Fleré Pavel.

Po običajnem pozdravu in nagovoru g. predsednika se je odobril zapisnik zadnjega zborovanja. — Za tem pa je poročal g. Jak. Kopic o letošnjem glavnem zborovanju »Lehrerbunda« v Lipnici. Tukaj mi sedaj ni treba popisovati, kako se je isto vršilo, ker je bilo že itak vse objavljeno, omenim naj le toliko, kar je tudi g. poročevalec poudarjal, da je bil sprejem hladen in pa da so Slovence neprijetno zbudle v oči »frankfurtarice«. Čudni so res ti Nemci: Slovenec naj bi vedno in povsod jemal ozir nanje, oni na nas pa nikoli. — Predsednik se poročevalcu toplo zahvali za trud, ki ga je imel s poročilom.

G. Podobnik iz Hajdina pa je predaval zanimivo in prepričevalno o premestitvi naših glavnih počitnic na primernejši čas. To bi bilo potrebno iz zdravstvenega in pedagoškega stališča. Kdor je izkušal, ta ve, kako prijetno se je kuhati v vel. srpanu in kimavcu v natlačeni sobi, kjer kaže mnogokrat toplomer nad 20° vročine. In to naj bo zdravo za učitelja in otroke? V tem času so tudi uspehi slabi, ker z zaspanimi otroki se ne da nič doseči. — Pri sedanjih razmerah je zimsko polletje prekratko, poletno pa predolgo. Pozimi imamo navadno dober obisk in otroci niso izmučeni kakor poleti; v tem času se da kaj doseči. Nasprotno pa je poleti navadno slabši obisk in mnogo otrok pride v šolo — spat. Ako bi se počitnice premestile na čas od 1. VIII. do 15. IX., bi se tudi skrajšale one zloglasne olajšave, ki so prava garjeva ovca na našem šolstvu. Tudi začetniki bi se laglje privadili šoli kakor pa sedaj, ko morajo takoj hoditi ob slabem vremenu v šolo. Govornik pozivlja vse navzoče, naj zastavijo vse svoje moči pri krajnih šol. svetih, da se počitnice premestijo na primernejši čas. To se mora prej ali slej zgoditi. — Za svoja prepričevalna izvajanja je žel govornik vsestransko pohvalo.

Književnost in umetnost.

„**Popotnik**“ ima v zadnji številki lanskega leta to-le vsebino: 1.) Dr. A. Dolar: Organizacija slovenskega srednješolskega učiteljstva. 2.) Matija Heric: V izpodbudo. 3. Fr. Hubad: Kranjski pristaši formalnih stopenj in njih kritik. 4.) Dr. Fran Ilešič: Polovica od štiri, tretjina od šest. 5.) V. Pulko: Spisnemu pouku v prilog. 6.) I. Šega: Pedagoški utrinki. 7.) Književno poročilo. 8.) Razgled. Listek. Pedagoški paberki. Kronika.

A. Aškerc: Zlatorog. Narodna pravljica izpod Triglava. Založil L. Schwentner. Cena 1 K 60 h, po pošti 1 K 70.

A. Aškerc: Dva izleta na Rusko. Črtice iz popotnega dnevnika. Pretisk iz »Ljubljanskega Zvona« 1903. Založil L. Schwentner. Cena 1 K, po pošti 1 K 10 h. — O obeh teh Aškerčevih delih izpregovorimo še obširneje.

„**Zvonček**“. Izšla je 1. številka V. letnika v prenovljeni zunanjsčini ter z lepo in zanimivo vsebino.

„**Slovan**“ krasno ilustrovan mesečnik, je nastopil svoje II. leto. Med sotrudniki je tudi več učiteljev. Učiteljstvu je ta list na razpolago za znižano ceno.

Vestnik.

„**Slovenec**“ zaključuje svoje poročilo o protestnem shodu kranjskega učiteljstva tako-le: »Učitelji, ki so bili na tem shodu, so z napadi na katoliško-narodno stranko svojemu stanu storili slabo uslugo. Obešajo se na propadajočo zastarelo liberalno stranko. To je znamenje politične nerazsodnosti, katera ni nevarna nam, ampak njim. Odgovor ne bo izostal v javnosti. Tembolj bo ljudska stranka zahtevala zdaj zadoščenja za te napade. Učiteljem se bodo plače izboljšale, kadar bo katol.-narodna stranka hotela, in sicer tako, kakor bo za dobro spoznala. Tega dejstva nobeno govoričenje in psovanje ne izpremeni. Učitelj, ki je pameten, bo spoznal v teh razmerah, kaj je dobro zanj in kaj bedastoča. Gospodje in gospodične na shodu tega še niso vedele, kar je pa njihova krivda in njihova škoda. Gospodje učitelji bi pač smeli zahtevati od sklicateljev shoda, da jim povrnejo nepotrebne stroške, ki so jim jih povzročili s tem shodom.« — Vsa tista perfidnost, ki smo je že vajeni pri »Slovincu«, odmeva iz teh besed v bobnečih akordih. Učiteljstvo je iznova žaljeno. Zaničevanje jim bodi plačilo, delo proti klerikalizmu naš odgovor. Za takeljudi bi bil še pasji bič predober!

Učit. društvo za kranjski šolski okraj je zborovalo dne 3. pret. mes. na Primskovem pri Kranju. Druga točka dnevnega reda je bila »Razgovor o izboljšanju učiteljskih plač«. Zborovalci so sklenili pet resolucij, ki jih je objavil »Učit. Tovarš« v št. 35. z dne 10. pret. mes. Seveda je padla marsikaka trpka, a resnična beseda o kranjskih klerikalcih, osobito o njih vodju dr. Šusteršiču in konzumarju Jakliču, ki so nam snedli z obstrukcijo izboljšanje plač. Tega zborovanja se je udeležila tudi tamošnja klerikalna učiteljica in Slomškarica A. P. Že med poročevalčevim govorom se je ujedala, še bolj pa pozneje pri posameznih govornikih. Že takrat je vladalo obče mnenje, da je prišla le vohunit, vendar tega, kar je storila pozneje, ni nihče pričakoval. Ne le, da je nesla še vse gorko dekanu Koblarju na nos, je še povrhu govorila neresnico, trdeč, da se je uganjala politika, dasi dobro ve, da je glasom društvenih pravil § 1. lit. b) namen društvu potezanje za blaginjo učiteljstva. Da bo mera polna, je iztikal drugi dan med pukom veronauka kranjski kaplan Vojteh Hybašek, ki je obenem ondotni katehet, po katedru, ki ga je pustil voditelj g. Luznar odprtega, misleč, da ima opraviti s poštenjakom, ter res našel neki koncept o utemeljevanju sprejetih resolucij. Na podlagi učiteljskega poročila in tega koncepta, ki ga je pri utemeljevanju govornik le deloma uporabil, je skovala lepa, bogaboječa, s krščanskim duhom in ljubeznijo do bližnjega prešinjena družba ovadbo na dež. šol. svet in kakor čujemo, je taisti že storil nekaj korakov. Tako daleč smo torej prišli! Ko se potezamo za izboljšanje plač vsega kranjskega učiteljstva, bodisi liberelec ali klerikalec, nas zagrizena Slomškarica, dasiravno bi tudi ona uživala sad našega truda, nesramno denunciral! Prav je rekel pri tem zborovanju navzoči »Zavezin« predsednik g. Jelenc: »Tistega učitelja in tisto učiteljico, ki se od zdaj naprej še zavzema za ljudi, ki so nam krvavo zasluženi boljši košček kruha izpred ust ukradli, ne smatram več za svojega tovariša ali za svojo tovarišico in če bi bil moj lastni brat ali moja lastna sestra«. Mi še dostavljamo: Efialti in denuncijanti, roke proč od naših društev!

Napredek — nazaj! Naš »kolega« — »Slovenski učitelj«, zaveznik in pokorni sluga »Slovenčev«, vrlo napreduje. Z letošnjim letom začne izhajati le po enkrat na mesec, dočim je izhajal doslej po dvakrat. To je brez dvoma lep napredek — nazaj! Čestitamo!

»**Slovenski list**« je izdihnil svojo grešno dušo. Napredno naše učiteljstvo je s tem izgubilo enega izmed najhujših nasprotnikov in obrekljivcev. V zadnji številki je še izlil nekoliko žolča na nas, potem pa je izdihnil in umrl. R. i. p!

V postojnskem okraju je kaplan, ki jako rad zabavlja čez učitelje. Kmetom, ki prihajajo v kaplanijo, prebira »Dmoljuba«. Pravi jim: Ti ubogi učiteljčki bi radi, da bi jim plačo zvišali. Toda saj imajo zadosti. Glejte, nam se bodo morali uklanjati in nas prositi, da dobijo večjo plačo. Saj smo tudi mi potrebni, pa ne prosimo.« — Gosp. kaplanu povemo, da ni naletel na prave ljudi. Tam smo vsi kmetje za zvišanje učiteljske plače in pripoznamo, da je učitelj potreben svojega plačila. Pa pravijo kaplanske vrste ljudje, da so prijatelji naši in naših plač!

Srednješolski profesorji so se posvetovali dne 27. pr. m. v Ljubljani o preosnovi pouka v slovenščini. Daljše poročilo nam je objavljeno.

Državni donesek za šole. Pri shodu volilcev drž. poslanca dr. Wolffhardta v Mariboru je učitelj Gassareck govoril o šolskih razmerah in o zahtevah učiteljstva ter predlagal sledečo resolucijo: Državnozborni volilci mesta Maribor zahtevajo primeren donesek države k stroškom občnih ljudskih in meščanskih šol. V to svrhu, naj se dajo deželam ali doneski iz državne blagajnice do ene tretjine vseh stroškov za ljudsko šolstvo ali naj se prepusti kaka vrsta davkov, n. pr. hišni davek. Kot nujno potrebno se naj uvede državni sklad za zidanje šol. Predvsem pa bi se naj ne zmanjševale vsote v državnem proračunu, ki se bi porabljale v učne svrhe. — Ta resolucija je bila sprejeta. —ij—

Listnica upravnistva.

Dragi tovariši!

Zopet je tu novo leto z novimi stroški — in vendar je poravnati še mnogo starih!

Pri nekaterih naročnikih ne izdado nikake prošnje, nikake opomini — »Tovariša« bi čitali le, ako se jim dopuštilja brezplačno. In takih je mnogo, mnogol! V preteklem letu se je moral list ustaviti prav mnogim naročnikom-dolžnikom in sedaj se mora zgoditi enako še pri mnogih drugih. Saj menda vendar vsak ve, da staneta tisk in uprava ogromno denarja, da torej ni mogoče pošiljati »Tovariša« pretežni večini brezplačno!

Kje je vendar stanovska zavest? Saj ste svoje simpatije s »Tovariševo« pisavo že premnogokrat izražali jasno, a najjasnejše na minoli Štefanji dan, ko ste tako navdušeno glasovali za zadnjo podanih resolucij!

Saj pa »Tovariš« tudi nastopa tako, da je vreden naše podpore!

Tedaj: Vsak izkaži svoje simpatije dejanski; poravnaj svoje zastanke in plačaj naročnino že vnaprej! Pridobi nam vsak še novih naročnikov!

Pri pošiljanju naročnine pristavi vsak signaturo naslova (črko in številko), da se izključi vsaka pomota!

Prva številka se pošlje mnogim tovarišem na ogled. Kdor »Tovariša« ne naroči, naj blagovoli doposlano številko vrniti. Naročnikom pa bo smatralo upravnistvo samo istega, ki se naroči na naš list potem poštne nakaznice.

Priložene položnice blagovolite naročniki izpolniti in poslati upravnistvu prav kmalu.

Vsem naročnikom »Tovariša« želi prav veselo Novo leto

Upravnistvo »Tovariša«.

Ljubljana—Barje, o Novem letu 1904.

Listnica uredništva.

R. K. na G. Vaš spis smo prejeli. Porabimo ga o prvi priliki. — Zaradi pomanjkanja prostora smo morali več zanimivosti odložiti na prihodnjo številko. Cenjeni dopisniki naj nam to blagohotno oprostite.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljke naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréno. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 3042.

Kranjsko.

Na štirirazredni ljudski šoli v Šiški, je stalno oddati sedaj začasno oddano učno mesto s postavnimi prejemki s pristavkom, da se bo oziralo samo na moške prosilce.

Pravilno opremljene prošnje je poslati tukajšnjemu uradu službenim potom do 25. januarja 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 18. decembra 1903.

Z. 2783.

An der einklassigen Volksschule in Michelstetten ist die Lehr- und Schulleiterstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen nebst dem Genusse einer Naturalwohnung sofort definitiv zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 23. Jänner 1904 hieramt einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 25. Dezember 1903.

Št. 1794.

Štajersko.

V političnem okraju Celje se bodo o Veliki noči 1904 sledeča mesta nadučiteljev in učiteljev, oziroma učiteljic stalno, odnosno tudi začasno popolnila:

1.) na trirazredni ljudski šoli v Gotovljah, okraj Celje, III. krajevni razred, mesto nadučitelja;

2.) na trirazredni ljudski šoli v Braslovčah, okraj Vransko III. krajevni razred, mesto nadučitelja.

3.) na dvorazrednici v Loki pri Žusemu, okraj Šmarje, III. krajevni razred, mesto učitelja, oziroma učiteljice.

4.) V okraju Gornjigrad: na štirirazredni ljudski šoli na Ljubnem, III. krajevni razred, dve mesti, in na dvorazrednici v Šmartnem, III. krajevni razred, eno mesto učitelja oziroma učiteljice.

5.) V okraju Laško: na dvorazredni ljudski šoli v Jurkloštru, II. krajevni razred, na trirazredni ljudski šoli na Dolu in in na dvorazredni pri Sv. Jederti, III. krajevni razred, po eno mesto učitelja, oziroma učiteljice.

Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim službenim potom vložiti do dne 15. januarja 1904 pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Celje, dne 12. grudnia 1903.

Št. 2206.

Goriško.

V šolskem okraju sežanskem razpisujem ta-le mesta:

1.) Nadučiteljsko mesto na trirazrednici v Nabrežini in na dvorazrednici v Brestovici.

2.) učiteljsko-voditeljsko službo na enorazrednici na Barki in Škrbini.

3.) učiteljsko mesto na petrazrednici v Komnu.

4.) dve učiteljski mesti na petrazrednici v Sežani.

5.) službo učiteljice na dvorazrednicah v Lokvi in v Štanjelu.

S službami pod navedenimi točkami so spojeni prejemki, ustanovljeni v deželnih zakonih od dne 15. oktobra 1896 l., zak. in uk. št. 30 in od dne 6. oktobra 1900. l. zak. in uk. št. 26.

Posilci, odnosno prosilke naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje tekom šestih tednov po oglasu tega razpisa v uradnem listu na c. kr. okrajni šolski svet.

C. kr. okrajni šolski svet Sežana, 11. decembra 1903.

Predsednik: Rebek.

V R. Šeberjevi tiskarnici v Postojni se dobiva:

Druga zbirka učnih slik

po podanih hospitacijah krškega in litjskega okraja.

Cena: 1 K, po pošti 1-10 K.

